

EVLİ KADINLARIN AİLE PLANLAMASI YÖNTEM TERCİHLERİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER***THE FACTORS AFFECTING OF FAMILY PLANNING METHOD PREFERENCES OF MARRIED WOMENS****Sezer AVCI**, Seda MUTLU***, Feride YİĞİT******

**Dr. Öğr. Üyesi, Hasan Kalyoncu
Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi Hemşirelik Bölümü,
Gaziantep/Türkiye.

0000-0003-3575-4585

*** Ebe, Osmaniye Serinova Sağlık
Evi, Osmaniye/Türkiye.

0000-0002-2828-8603

****Dr. Öğr. Üyesi, Atlas
Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi Ebelik Bölümü,
İstanbul/Türkiye.

0000-0001-8152-0400

ÖZ

Amaç: Bu araştırma bir aile sağlığı merkezine kayıtlı 15-50 yaş arası evli üreme çağı kadınlarının aile planlaması yöntemi tercihlerine etki eden faktörleri belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, Osmaniye 4 Nolu Aile Sağlığı Merkezi 25 Nolu Birime kayıtlı 1105 kadın oluşturmaktadır. Ancak 598 kadın araştırmanın örneklem grubunu oluşturmuştur. Veri toplama aracı araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formundan olmaktadır. Araştırmaya Osmaniye 4 Nolu Aile Sağlığı Merkezi 25 Nolu Birime kayıtlı 15-50 yaş kadınların katılacağı belirlendikten sonra, veriler bu birimin sisteminden tek tek alınarak toplanmıştır.

Bulgular: Kadınların aile planlaması yöntemi kullanmama nedenleri arasında; gebe kalmak istemesi (%7.7), eşinin istememesi (%3.8) ve şu an gebe olması (%5.0) gibi çeşitli durumların olduğu bulunmuştur. Aile planlaması yöntemi kullanma durumunun kadınların yaşı, ev halkı hane sayısı, çocuk sahibi olma sayısı, doğum sayısı, gebelik sayısı, istemeyerek olan düşük sayısı ortalamaları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Kadınların eğitim düzeylerinin kullanılan aile planlaması yöntemini temin etme durumu ve aile planlaması yöntemlerinin fiyatlarının tercih etmeyi etkileme durumuyla aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Sonuç: Araştırmaya katılan kadınların %79.6'sı herhangi bir aile planlaması yöntemi kullanmaktadır. Kullanılan aile planlaması yöntemleri arasında en yüksek kondom (%34.9) olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aile planlaması; kadın; üreme; üreme sağlığı.

ABSTRACT

Objective: The study was designed for determining the factors affecting the family planning method preferences of married reproductive-age women in the age range of 15-50 years, who were enrolled in a family health center.

Methods: The population of the study consisted of 1105 women who were enrolled in the Unit No 25 of Osmaniye Family Health Center No 4. However, the sample group consisted of 598 women. A survey form prepared by the researchers was used as data collection tool. After determining that women in the age range of 15-50 years, who were registered in Unit No 25 of Osmaniye Family Health Center No 4, would participate in the study, the data were collected one by one from the system of the aforementioned unit.

Results: The reasons for women not to use family planning methods were found to be the intention to conceive (7.7%), partner's rejection (3.8%) and being already pregnant at that moment (5.0%). It was determined that there was a statistically significant correlation between the averages of the women's age, the number of households, the number of having children, the number of births, the number of pregnancies and the number of unintentional abortions and their state of using family planning method ($p<0.05$). It was determined that there was a statistically significant correlation between the education level of women, the availability of the family planning method used and the effect of the prices of the family planning methods on the choice ($p<0.05$).

Conclusion: Of the women who participated in the study, 79.6% were using a family planning method. Among the family planning methods used, condom was determined to be the highest (34.9%).

Keywords: Family planning; reproductive; reproductive health; women.

Yazışma Adresi:

Sezer Avcı

e-posta: sezer.avci@hku.edu.tr**Gönderim Tarihi:** 01 Hairan 2021**Kabul Tarihi:** 19 Ağustos 2021

*Bu çalışma 19-20 Aralık 2020 tarihleri arasında Gaziantep'te gerçekleştirilen "4. Halk Sağlığı Günleri Kadın Sağlığı Sempozyumu"nda sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Atıf için (How to cite): **Avcı S, Mutlu S, Yiğit F.** Evli Kadınların Aile Planlaması Yöntem Tercihlerine Etki Eden Faktörler. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2021;4(2):128-138.

GİRİŞ

Üreme sağlığı; 'Üreme sistemi işleyişi ve zamanlaması ile ilgili olarak sadece sakatlık ve hastalığın olmaması değil, tüm bunlarla alakalı fiziksel, sosyal ve ruhsal açıdan tamamı ile bir iyilik durumunda olmasıdır' şeklinde tanımlanmaktadır (Kızılkaya Beji ve Partovi Meran 2016). Üreme sağlığı ayrıca, insanların güvenilir ve tatmin edici bir cinsel hayatlarının olması, üreme özelliklerine sahip olmaları, üreme özelliklerini kullanmada bir karara varma özgürlüğüne sahip olmaları gerektiği anlamına da gelmektedir (Özkan Arslan 2019).

Kadınların yaşadıkları üreme sağlığı problemleri, doğum anından ölüm gerçekleşinceye kadar zaman içerisinde hayatının her dönemlerinde kadınların genel sağlık durumlarını etkileyecek özelliktedir. Gelişmekte olan ülkelerde üreme çağındaki kadınlar (15-49 yaş) en çok gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemde görülen komplikasyonlar nedeniyle hayatını kaybetmektedir (Kızılkaya Beji ve Partovi Meran 2016). Bu gibi sorunlar birinci basamakta yürütülen üreme sağlığı hizmetlerinin kapsamındadır. Doğum öncesi bakım, doğum ve doğuma hazırlık, doğum sonrası bakım, yenidoğan bakımı, ergenlik dönemi, sağlam kadına yaklaşım, aile planlaması, menopoza, infertilite, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, beslenme hizmetleri birinci basamak kuruluşlarının yapması gereken üreme sağlığı hizmetleridir (Kırca 2001).

Riskli gebeliklerin, aşırı doğurganlığın, istenmeyen gebeliklerin ve bunlara bağlı olumsuz sonuçların önlenmesi uygun aile planlaması yöntemlerinin uygulanmasıyla mümkündür. Aile planlaması uygulamalarının kadın, anne ve çocuk, morbidite ve mortalitesini azaltmasının yanı sıra yaşam niteliğini yükseltici, çocukların daha iyi eğitilmelerinin sağlanması, ailenin kişi başına düşen ekonomik imkanlarının artması, kadının statüsünü dolaylı olarak artırması gibi olumlu etkileri de vardır. Ülkemizde aile planlaması hizmetlerinin temelleri bilimsel ve yaygın bir biçimde ilk defa 1965 yılında yürürlüğe giren 'Nüfus Planlaması Hakkında Yasa' ile atılmıştır ve aile planlaması politikalarının yürütülmesi, bu konudaki sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve örgütlenmesi sorumluluğu Sağlık Bakanlığı'na verilmiştir. Kabul edilen yasa, nüfus planlamasının amacının kişilerin istedikleri sayıda çocuk sahibi olmalarının sağlanması olduğunu ve gebeliğin önlenmesi için koruyucu önlemlerin serbest bırakılacağını belirtmiştir (Akın ve ark. 2015).

Aile planlaması yöntemleri hakkında toplumun bilgisi, genel olarak aile planlaması (AP) yöntemlerinin özellikle de modern AP yöntemlerinin prevalansı artmış, bununla beraber geleneksel AP yöntemleri hala yaygın olarak kullanılmaya devam etmiştir (Akın ve ark. 2015). Ancak 2018 yılı Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) verileri sonucu ise bize doğurganlık düzeyinin durağanlaştığını, gebeliği önleyici geleneksel yöntem kullanımının azaldığını göstermektedir. Türkiye genelinde ise evli ve doğurgan zamanlarındaki kadınların %70'i gebeliğe engel olacak bir yöntem kullanmaktadır. Araştırmada son 5 yıla bakıldığında modern yöntem kullanımı yükselişten (%47'den %49'a), modern olmayan yöntem kullanımı oranı ise azalma göstermiştir (%26'dan %21'e). Modern yöntem olarak en yaygın kullanılan kondom (%19), en yaygın kullanılabilen geleneksel yöntemin geri çekme yöntemi olduğu belirlenmiştir (%20) (TNSA 2018). Toplam doğurganlık hızı (TDH) Türkiye'de, 2017 yılında 2.07 olarak belirlenmiş iken 2018 yılında bu sayı 1.99 olarak belirlenmiştir. Bu sonuç bize nüfusun yenilenme düzeyi olan hesaplanan 2.10 doğurganlık seviyesinin altında kaldığını göstermektedir (TÜİK 2018). TDH; kadınların 15-49 yaş (üreme çağındaki olduğu dönem) boyunca doğurabileceği ortalama çocuk sayısı olarak tanımlanmaktadır (Kızılkaya Beji ve Partovi Meran 2016). Kadınlardaki bu doğurganlık değişimin okur-yazarlıkla etkili olduğu, daha doğrusu okur-yazar olmayan kadın oranı yükseldikçe TDH'nda artış olduğu bulunmuştur. Aile yapısının değişmesi, kırsal veya kentsel alanlarda yaşama ve cinsiyet tercihinin olması doğurganlığı etkilemektedir. Ayrıca çiftçiliğin yaygın olduğu alanlarda iş gücü ihtiyacının büyük oranda aile tarafından karşılanması, çok çocuğa sahip olma isteğini arttırmaktadır (Aydın ve ark. 2018).

Türkiye'de, Cumhuriyetin İlanı'ndan sonra 1960'ların ortalarına kadar pronatalist yani doğumları destekleyici, sonrasında ise antinatalist yani doğum karşıtı nüfus politikası izlenmiştir. 2008 yılından sonra yeniden, pronatalist bir politikaya izlenmeye başlanmıştır. 2015 yılında yürürlüğe giren Doğum Yardımı Sistemi ile Doğum Yardımı Yönetmeliği işlerlik kazanmış doğum yanlı nüfus politikası izlenmeye başlanmıştır (Oktay 2014). Değişen doğurganlık politikalarının kontraseptif tercihlere etkisini belirlemek hizmet sunumunu yeniden düzenlemek açısından son derece önemlidir. Yeni

politikalarla birlikte kadınların aile planlaması yöntem tercihlerine etki eden faktörlerin belirlenmesi, danışmanlık ve hizmet sunumunu yaparken hemşirelik girişimlerinin ve eğitimlerin buna göre yeniden yapılandırılması için rehberlik edeceğinden yola çıkılarak çalışma planlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma bir aile sağlığı merkezine (ASM) kayıtlı olan 15-50 yaş arası evli üreme çağındaki kadınlarda aile planlaması yöntemi tercihlerine etki eden faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü: Araştırma retrospektif tanımlayıcı tiptedir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: Çalışma Osmaniye 4 Nolu Aile Sağlığı Merkezi 25 Nolu Birimde 22.06.2020-22.07.2020 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini, Osmaniye 4 Nolu Aile Sağlığı Merkezi 25 Nolu Birime kayıtlı 1105 kadın oluşturmaktadır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan 15-50 yaş arası kadınlar, evli olan, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan kadınlar, Türkçe bilen kadınlar dahil edilmiştir. Araştırmaya katılmak istemeyen, iletişim problemi olan, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayan kadınlar, Türkçe bilmeyen kadınlar, menapoza girmiş olan kadınlar ve bekar olanlar araştırmaya dahil edilmemiştir. Çalışmada tüm evrene ulaşılması hedeflendi. Birime kayıtlı araştırmaya dahil olmama kriterlerine göre 64 tane boşanmış kadın ve 360 bekar kadın bulunmaktadır. Birime kayıtlı 5 kadın, aile hekimliklerini başka yere taşımıştır ve araştırmaya dahil olamamıştır. Araştırma için 676 kişi dahil olma kriterlerine uygundur. Ancak 598 kişi araştırmaya gönüllü olarak katılarak örneklem sayısını oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu kullanılmıştır.

Anket Formu: Uygulanan anket formunda katılımcıların sosyo-demografik bilgilerini, obstetrik öykülerini içeren ve aile planlaması yöntemi kullanımı ile ilgili sorular bulunmaktadır. Toplamda anket formu 38 sorudan oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması: Araştırmaya Osmaniye 4 Nolu Aile Sağlığı Merkezi 25 Nolu Birime kayıtlı 15-50 yaş kadınların katılacağı belirlendikten sonra, veriler bu birimin sisteminden tek tek alınarak toplanmıştır. Sistemde kayıtlı telefon numaralarından 15-50

yaş arası araştırma kapsamına giren kadınlara ulaşılmıştır ve araştırma izni alınanlara ait bilgiler sistemden çekilerek hazırlanan veri toplama formuna aktarılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi: Veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 21.0 Windows paket programı kullanılarak uygun istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiştir. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (ortalama, standart sapma, medyan, frekans, yüzde, minimum, maksimum) kullanılmıştır. Önemlilik testi olarak ki-kare ve t testleri kullanılmıştır. Sonuçlar yorumlanırken %95 güven aralığında ve anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmanın etik kurul onayı, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Etik Kurul Başkanlığı'na başvuru yapılarak alındı (Karar No: 2020/041). Çalışma, Helsinki Deklarasyonuna uygun olarak gerçekleştirildi. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Bilimsel Araştırma Çalışmaları bölümüne başvuru yapılarak araştırmanın uygulanacağı merkez için izin alınmıştır. Araştırmaya katılan tüm kadınlara araştırmanın amacı ve yöntemi açıklandı. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan katılımcılardan sözlü onam alındı.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Çalışma Osmaniye 4 Nolu Aile Sağlığı Merkezi 25 Nolu birimdeki evli kadınlarla yapıldığından, araştırma sonuçları tüm ildeki kadınlara genellenemez.

BULGULAR

Araştırmaya katılan kadınların %23.9'unun 39-43 yaş arasında, %20.2'sinin 29-33 yaş arasında olduğu saptanmıştır. Kadınların öğrenim durumları incelendiğinde; %23.6'sının okur yazar olduğu, %0.8 nin okur yazar olmadığı belirlenmiştir. Kadınların büyük bir çoğunluğunun (%79.4) ev hanımı oldukları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan kadınların ev halkı hane sayıları incelendiğinde; %63.7'sinin 5 kişi altında aile oldukları saptanmıştır. Ailenin toplam aylık gelirinin %61.4'ünün 3000 TL ve üzeri olduğu belirlenmiştir. Kadınların büyük bir çoğunluğunun (%97.3) herhangi bir sosyal güvenceye sahip olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Kadınların AP yöntemi kullanma durumları incelendiğinde; %79.6'sının aile planlaması (AP) yöntemi kullandıkları belirlenmiştir. Kadınların kullanılan AP yöntemlerinde ilk sırada (%34.9) kondom, ikinci sırada (%25.4) geri çekme ve üçüncü sırada

(%10.0) rahim içi araç (RİA) olduğu tespit edilmiştir. Kullanılan AP yönteminin süresinin en fazla oranlarda 1-2 yıl (%29.6) ile 3 yıl (%12.9) olduğu bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri (n=598)

Sosyo-demografik özellikler	Ortalama ±SD	Min-Max
Yaş	36.43±7.43	19-50
Ev halkı hane sayısı	4.16±1.22	2-9
	n	%
Kadınların yaş grubu		
19-23 yaş	22	3.7
24-28 yaş	79	13.2
29-33 yaş	121	20.2
34-38 yaş	115	19.2
39-43 yaş	143	23.9
≥44 yaş	118	19.7
Kadınların öğrenim durumu		
Okur- yazar değil	5	0.8
Okur -yazar	141	23.6
İlkokul mezunu	116	19.4
Ortaokul veya ilköğretim mezunu	100	16.7
Lise mezunu	114	19.1
Yüksekokul veya üniversite mezunu	122	20.4
Kadınların çalışma durumu		
Evet	123	20.6
Hayır	475	79.4
Kadınların meslekleri		
Ev hanımı	475	79.4
Memur	100	16.7
İşçi	23	3.8
Ev halkı hane sayısı		
< 5 kişi	381	63.7
≥ 5 kişi	217	36.3
Aylık gelir durumu		
1000-2000 TL	231	38.6
≥ 3000 TL	367	61.4
Sosyal güvence durumu		
Olan	582	97.3
Olmayan	16	2.7

Kadınların AP yöntemleri hakkında bilgiyi kimlerden aldıkları incelendiğinde; %80.4'ünün ebe/hemşirelerden bilgi aldığı belirlenmiştir. Kadınların AP yöntemini temin etme durumlarına bakıldığında; %60.0'nın ücretsiz ve %19.6'sının kendi temini (ücretli) olduğu tespit edilmiştir. Kadınların AP yöntemi tercih nedenlerini incelediğimizde kullanım kolaylığı ve eşin isteme durumunun (%25.3) aynı olduğu saptanmıştır. Kadınların AP yöntemlerinin fiyatlarının tercihlerine etki etme durumuna bakıldığında %77.9'unun en yüksek olarak 'hayır' cevabı verdikleri görülmüştür. Kadınların en fazla oranda (%7.7) gebe kalmak istediklerinden dolayı AP yöntemini

kullanmadıkları belirlenmiştir. Kadınların önceden kullandıkları AP yöntemi bırakma nedenlerine bakıldığında en fazla olarak (%9.7) eşin istememesi, gebe kalmayı isteme ve gebe kalmayı istememe (%5.2) eşit olarak çıktığı belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 4'te araştırmaya katılan kadınların bazı özelliklerin ortalamalarının aile planlaması yöntemlerini kullanma durumuna göre karşılaştırılması yapılmıştır. AP yöntemi kullanma durumunun kadınların yaşı, ev halkı hane sayısı, çocuk sahibi olma sayısı, doğum sayısı, gebelik sayısı, istemeyerek olan düşük sayısı ortalamaları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Kadınların Aile Planlaması Yöntemlerini Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Aile planlaması yöntemi	n	%
kullanma durumu (n=598)		
Kullanıyor	476	79.6
Kullanmıyor	122	20.4
Kullanılan aile planlaması yöntemi (n=476)		
Oral kontraseptif	13	2.2
İğne	2	0.3
RİA	60	10.0
Kondom	209	34.9
Geri çekme	152	25.4
Tübligasyon	40	6.7
Kullanılan aile planlaması yönteminin süresi (n=476)		
< 1 yıl	59	9.9
1-2 yıl	177	29.6
3 yıl	77	12.9
4 yıl	47	7.9
5 yıl	18	3.0
6 yıl	19	3.2
7 yıl	27	4.5
8-12 yıl	52	8.7

Tablo 5'te araştırmaya katılan kadınların eğitim düzeyi ile AP yöntem kullanımı, AP yöntemini temin etme ve AP yöntem fiyatlarının tercih etmeyi etkileme durumuna göre karşılaştırılması yapılmıştır. Kadınların eğitim düzeylerinin kullanılan AP yöntemini temin etme durumu ve AP yöntemlerinin fiyatlarının tercih etmeyi etkileme durumuyla aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmamızdan elde ettiğimiz bulgular literatür bilgileri ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların %79.6'sı herhangi bir AP yöntemi kullanmaktadır. Kaya ve ark.'nın (2008) Bingöl'de yaptığı çalışmada aile planlaması yöntemlerinin kullanım durumlarını sorduklarında kadınların %83.2'sinin yöntem kullandığı belirlenmiştir (Kaya ve ark. 2008). Karabulutlu ve Ersöz'ün (Karabulutlu ve Ersöz 2017) yaptığı çalışmada kadınların %72.9'unun, Cayan ve Karaçam'ın (Cayan ve Karaçam 2013) yaptığı çalışmada kadınların %96.7'sinin, Tokuç ve ark.'nın (Tokuç ve ark. 2005) yaptıkları çalışmada kadınların %75'inin, yapılan başka bir

çalışmada kadınların gebelikten önce AP yöntemlerini kullanma oranı %56.3 olarak bulunmuştur (Gılıç ve ark. 2009). 2018 TNSA verilerine göre herhangi bir yöntem kullanmış evli kadınların oranı %90'dır ve bu kadınların %63.3'ü en az bir kez aile planlaması yöntemi kullanmıştır (TNSA 2018). Dünya genelinde, üreme dönemindeki ailelerin %62.7'si gebelikten korunmaktadır. Gelişmiş ülkelerde bu oran %72.4 iken, gelişmekte olan ülkelerde bu oran %61.2, en az gelişmiş ülkelerde ise sadece %31.4'tür (Akın ve ark. 2015). Ülkemizde ki AP kullanım oranlarına baktığımızda diğer çalışmalarla uyumlu olduğu, ülkeler arası durum değerlendirildiğinde ise ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin farklılığından ve gelişmekte olan ülkelerde yeteri kadar aile planlaması eğitim ve danışmanlık hizmeti verilememesinden dolayı kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmamıza katılan kadınların kullandıkları aile planlaması yöntemi sırasıyla %34.9 kondom, %25.4 geri çekme, %10.0 RİA, %6.7 tübligasyon, %2.2 oral kontraseptif ve en son %0.3 oranla iğne seçeneği çıkmıştır. Yapılan bir çalışmada araştırmaya katılanların %21.5'i RİA, %23.1'i geri çekme, %19.8'i kondom, %13.9'u hap, %3'ü tübligasyon, %0.6'sı iğne yöntemlerini kullandıklarını belirtmişlerdir (Kaya ve ark. 2008). Başka bir çalışmada kullanılan AP yöntemlerinden yüksek oranlarda kondom (%32.5) ve RİA (%26.6) olduğu belirlenmiştir (Doğan Pekince ve Yılmaz 2012). Diğer çalışmalara baktığımızda; Öztaş ve ark.'nın çalışmasında (Öztaş ve ark. 2015) %26.4 geri çekme, %25.8 RİA, Karabulutlu ve Ersöz'ün yaptığı çalışmada doğurgan çağıdaki kadınların %28.8'i RİA, %25.0'ı geri çekme, %24.4'ü kondom, %9.6'sı hap, %7.1'i tübligasyon, %4.5'i enjeksiyon yöntemlerini kullanmışlardır (Karabulutlu ve Ersöz 2017). Başka ülkelerde yapılan çalışmalara baktığımızda, Afrika'da kadınların %31.5'inin modern yöntem ve %39.3'ünün geleneksel yöntem kullandığı bulunmuştur (Speizer 2006). Bizim çalışmamızda da geleneksel yöntemin kullanımının önemli bir oranda olduğunu görmekteyiz. Amerika Birleşik Devletleri'nde 2008'den 2014'e kadar 15-44 yaşları arasındaki kadınların kontraseptif yöntem kullanım düzeylerine bakıldığında; yöntem kullanımında en büyük artışın RİA olduğu tespit edilmiştir (Kavanaugh and Jerman 2018). Diğer ülkelere baktığımızda yöntem

tercihlerini gelişmişlik düzeyinin farklılığının bir sonucu olarak düşünebiliriz. İl merkezlerindeki çalışmalara katılan kadınların, il merkezinde hayatlarını devam ettirmeleri ve çalışma hayatına dahil olmalarının modern yöntemlerin kullanımında etkili olduğunu bize

düşündürmektedir. Kondom kullanımının çalışmamızda yüksek çıkması ve bazı çalışmalarda da ilk iki sırada kondomun yer alması kadınların eşlerinin de AP yöntem tercihinde sorumluluğu karşılıklı aldıklarını düşündürmektedir.

Tablo 3. Kadınların Aile Planlaması Yöntemlerini Temin ve Tercih Etmelerine İlişkin Özelliklerin Dağılımı

Özellikler	n	%
Kadınların aile planlaması yöntemlerine ilişkin bilgilere kimlerden ulaştığı durumu*		
Hekim	215	36.0
Ebeveyn	5	0.8
Ebe/hemşire	481	80.4
İnternet	135	22.6
Eş/akraba/arkadaş	189	31.6
Kullanılan aile planlaması yöntemini temin etme durumu (n=476)		
Ücretsiz	359	60.0
Kendi temini (ücretli)	117	19.6
Kullanılan aile planlaması yöntemini tercih nedeni (n=476)		
Kullanım kolaylığı	151	25.3
Eşin istemesi	151	25.3
Çocuk sahibi olmayı istememesi	34	5.7
Ücretsiz olması	46	7.7
Temiz ve kolay olması	15	2.5
Uzun süreli koruma sağlaması	38	6.4
Güvenli olması	21	3.5
Diğer**	20	3.2
Aile planlaması yöntemlerinin fiyatlarının tercih etmeyi etkileme durumu (n=598)		
Evet	132	22.1
Hayır	466	77.9
Aile planlaması yöntemi kullanmama nedeni (n=122)		
Gebe kalmak istenmesi	46	7.7
Tedavisiz gebe kalamama	5	0.8
Eşin istememesi	23	3.8
Herhangi bir sebebi yok	13	2.2
Şu an gebe olması	30	5.0
Diğer***	5	0.9
Daha önce kullanılan aile planlaması yöntemini bırakma durumu (n=598)		
Evet	145	24.2
Hayır	453	75.8
Daha önce kullanılan aile planlaması yöntemini bırakma nedeni (n=145)		
Eşin istememesi	58	9.7
Gebe kalmak istemesi	31	5.2
Gebe kalmak istememesi	31	5.2
Diğer (kanamanın fazla olması, baş ağrısının olması)	25	4.2

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

**İlaç kullanmak istememesi, emzirmenin olması, doktorun tavsiye etmesi ve kanamayı düzenlemesi.

***Aile planlaması yöntemlerinin bilinmemesi, emzirmenin olması ve yöntemlerin sağlıklı olduğunun düşünülmemesi.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Kadınların Bazı Özelliklerinin Ortalamalarının Aile Planlaması Yöntemi Kullanma Durumuna Göre Dağılımı

	Aile planlaması yöntemi kullanma durumu				t testi	p
	Kullanıyor		Kullanmıyor			
	n	Ortalama±SD	n	Ortalama±SD		
Kadınların yaşı (n=598)	476	37.52±6.95	122	32.16±7.76	7.420	0.000
Ev halkı hane sayısı (n=598)	476	4.38±1.12	122	3.30±1.21	9.316	0.000
Çocuk sahibi olma sayısı (n=557)	471	2.40±1.07	86	1.84±1.05	4.386	0.000
Doğum sayısı (n=555)	470	2.40±1.08	85	1.87±1.07	4.161	0.000
Gebelik sayısı (n=570)	471	2.63±1.23	99	2.22±1.45	2.901	0.004
İstemeyerek olan düşük sayısı (n=89)	72	1.43±0.74	17	1.94±1.39	-2.102	0.038

Çalışmamızda kadınların AP yöntemleri hakkında bilgiyi en fazla oranda (%80.4) ebe/hemşirelerden aldığı belirlenmiştir. Yapılan bir çalışmada da sağlık personelinin (doktor-ebe hemşire) önerisiyle yöntem kullanım oranının %64.7 olduğu tespit edilmiştir (Öztaş ve ark. 2015). Benzer çalışmalarda da kontraseptif yöntem hakkında bilgi alınan kaynaklardan en fazla oranda (%40.4) sağlık kuruluşları ve (Bostancı 2011), ASM ve çalışanları

(%46.9) olduğu tespit edilmiştir (Gür ve Sohbet 2017). Gebeliği önleyici yöntemlerin uygun zamanda, yaygın bir şekilde ve doğru olarak kullanımını etkileyen en önemli faktör, sağlık personeline yapılan eğitimlerdir (Karadağ ve ark.2013). Sağlık personelleri tarafından AP yöntemleri konusunda eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin daha yaygın bir şekilde verilmesi gerektiğinin önemli olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Kadınların Eğitim Düzeyi ile AP Yöntem Kullanımı, AP Yöntemini Temin Etme ve AP Yöntemlerinin Fiyatlarının Tercih Etmeyi Etkileme Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Kadınların eğitim düzeyi										Toplam	χ^2 , p	
	Herhangi bir okuldan mezun değil		İlkokul mezunu		Ortaokul veya ilköğretim mezunu		Lise mezunu		Yüksekokul veya üniversite mezunu				
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%			
AP yöntemi kullanma durumu (n=598)													
Kullanıyor	125	26.3	95	20.0	74	15.5	91	19.1	91	19.1	476	100.0	7.451
Kullanmıyor	21	7.2	21	17.2	26	21.3	23	18.9	31	25.4	122	100.0	0.114
Kullanılan AP yöntemi temin etme durumu (n=476)													
Ücretsiz	103	28.7	82	22.8	61	17.0	65	18.1	48	13.4	359	100.0	37.348
Kendi temini (ücretli)	22	18.8	13	11.1	13	11.1	26	22.2	43	36.8	117	100.0	0.000
AP yöntemlerinin fiyatlarının tercih etmeyi etkileme durumu (n=598)													
Evet	42	31.8	37	28.0	23	17.4	22	16.7	8	6.1	132	100.0	27.946
Hayır	104	22.3	79	17.0	77	16.5	92	19.7	114	24.5	466	100.0	0.000

Kadınların tercih ettikleri AP yöntemlerini temin etme durumunu incelediğimizde %60.0'nın ücretsiz, %19.6'sı ücretli olması çıkmıştır. Yapılan benzer bir çalışmada kadınların % 92.9'unun şu anda kullandığı gebeliği önleyici yöntemi sağlık ocağından ücretsiz olarak temin ettiği, %12.1'inin hastane, ana-çocuk sağlığı merkezi, market, gibi diğer yollarla temin ettiği belirlenmiştir (Karadağ ve ark. 2013). Etiyopya'da yapılan bir araştırmada kadınların %32.7'sinin kamu kuruluşlarından temin ettikleri ortaya çıkmıştır (Tsehaya et al. 2013). TNSA 2018 verilerine baktığımızda; %52 gibi bir oranda modern yöntem kullananların kamu kurum ve kuruluşlarından tedarik ettikleri görülmüştür (TNSA 2018). Uluslararası ve ulusal araştırmalara bakıldığında modern yöntemlerin tedariki kamu kurum ve kuruluşlarından sağlandığı ortaya çıkarak yaptığımız çalışmamızla benzerlik göstermiştir. Kadınların modern yöntem tedariklerinde bilinçli bir tutum sergilediklerini, kamu kurum ve modern yöntemlerin ücretsiz temini ülkenin refah düzeyinin artmakta olduğunu bize göstermiştir.

Araştırmamıza katılan kadınların kullandıkları aile planlaması yöntemini tercih etme nedenlerine baktığımızda kullanım kolaylığı ve eşin isteme durumu %25.3, ücretsiz olması %7.7 ve uzun süreli koruma ise %6.4 oranında çıkmıştır. Karadağ ve ark.'nın (2013) çalışmasında kadınların çoğunluğunun (%46.1) kanama, ağrı gibi yan etkisinin az olması, sağlığa zararının az olması, kullanımının infertiliteye neden olmaması, koruyuculuğunun/güvenilirliğinin yüksek olması ve sağlık ocağından rahat ulaşılabilir olması gibi yöntemle ilgili nedenlerden dolayı şu anda kullandıkları gebeliği önleyici yöntemi tercih ettikleri belirlenmiştir (Karadağ ve ark. 2013). Kadınların önceliklerinin güvenilir, kullanım kolaylığı olduğu ve AP yöntemlerine tercihlerine kadınların eşleriyle birlikte karar verdiklerini ortaya çıkarmış olup çiftlerin olumlu bir tutum içinde olduklarını bize düşündürmektedir.

Bizim çalışmamızda aile planlaması kullanmayanların nedenlerine baktığımızda; ilk sırada %7.7'sinin gebe kalmak istemesi, ikinci sırada %5.0'inin şuan gebe durumda olması ve üçüncü sırada %3.8'inin ise eşinin istememesinden dolayı kullanmadıkları görülmektedir. Yapılan bir çalışmada araştırmaya katılan kadınların %39.6'sının çocuk istemesi, %16.7'sinin şu an gebe olması, %1.3'ü eşi istemediği için AP yöntemini

kullanmamaktadır (Kaya ve ark. 2008). Karabulutlu ve Ersöz'ün (2017) çalışmasında; kadınların %23.7'sinde kilo alımı, baş ağrısı ve hormonal durumların, %17.5'inin gebe kalmak istemesi, %16.5'inde yöntem kullanımı devam ederken gebe kalmış olması gibi nedenlerden (Karabulutlu ve Ersöz 2017) ve diğer bir çalışmada ise %81.2'sinin çocuk istediği için AP yöntemini kullanmadıklarını belirtmiştir (Gılıç ve ark. 2009). Diğer çalışmalarda olduğu gibi bizim araştırmamızda da benzer sebeplerden dolayı kadınlar yöntem kullanmadıklarını beyan etmişlerdir. Kadınlar, genellikle gebe kalmak istediklerinden dolayı korundukları yöntemi kullanmayı bırakmıştır. Kadınların AP yöntemini bırakmada daha çok kadının gebe olması, gebe kalma isteğinin olması gibi durumların etkilediğini düşünmekteyiz.

Araştırmamızdaki kadınların daha önce AP yöntemi bırakıp bırakmadıklarına baktığımızda %75.8'si hayır, %24.2'si evet cevabını vermiştir. Daha önce AP yöntemini bırakma nedenlerini incelediğimizde (%9.7) eşinin istememesi, (%5.2) gebe kalmak istemesi ve (%5.2) istememesi olarak çıkmıştır. Bir çalışmada kadınların % 45.3'ü daha önce herhangi bir aile planlaması yöntemi kullanıp bıraktığını belirtmiştir (Karabulutlu ve Ersöz 2017). Gür ve Sohbet'in araştırmasında; kadınların %48.0'i AP yöntemini kullanmayı bırakmıştır (Gür ve Sohbet 2017). Yapılan diğer çalışmalarda en çok AP yöntemini bırakma nedenlerinin; gebe kalma, gebelik istemi ve yan etkilerinden dolayı olduğu belirlenmiştir (Johnson et al. 2013; Doğan Pekince ve Yılmaz 2012). Aydın ilinde yapılan araştırmada en çok yöntem bırakma nedeni olarak kullanılan yöntemin yan etkisi ve istenilmeyen gebelikler olduğu tespit edilmiştir (Cayan ve Karaçam 2013). 2018 TNSA verilerine baktığımızda kadınların 5 yıllık dönemlerine bakıldığında yöntem kullanan kadınların %28'inin yöntem bıraktıkları görülmüştür. 2018 TNSA verilerine göre kadınların yöntem bırakma nedenleri olarak; (%38) gebe kalma isteği, (%19) yöntemi başarılı kullanamama, (%9) yan etki ve (%7) daha da etkili yöntem kullanma isteme çıkmıştır (TNSA 2018). Bırakma nedenleri genellikle gebelik istemi, gebe kalma durumu ve yan etki olarak çıkmış olup bizim çalışmamızla da benzerdir. Yöntem bırakmanın diğer araştırmaların yapıldığı illerden bizim çalışmamızı yaptığımız ildeki bırakılma oranına göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Bu durum bölgesel farklılık, refah düzeyi durumu, il

merkezinde yaşama durumundan kaynaklanabilir.

Araştırmaya katılan kadınların bazı özelliklerin ortalamalarının aile planlaması yöntemi kullanma durumuna göre dağılımı yapılmıştır. Aile planlaması yöntemi kullanan kadınların yaş ortalaması 37.52 ± 6.95 , ev halkı hane sayısı ortalaması 4.38 ± 1.12 , çocuk sahibi olma sayısı ortalaması 2.40 ± 1.07 , doğum sayısı ortalaması 2.40 ± 1.08 , gebelik sayısı ortalaması 2.63 ± 1.23 , istemeyerek düşük sayısı ortalaması 1.43 ± 0.74 olarak bulunmuştur. AP yöntemi kullanma durumunun kadınların yaşı, ev halkı hane sayısı, çocuk sahibi olma sayısı, doğum sayısı, gebelik sayısı, istemeyerek olan düşük sayısı ortalamaları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Kaya ve ark.'nın yaptığı çalışmada aile planlaması yöntemi kullanan kadınların ortalama; yaşı 32.22 ± 5.96 , gebelik sayısı 2.84 ± 1.51 , doğum sayısı 2.65 ± 1.37 olarak bulunmuştur (Kaya ve ark. 2008). Aynı çalışmada aile planlaması kullanma durumunun kadınların gebelik sayısı ortalamaları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Yapılan bir çalışmada kadınların yaş grupları ile yöntem tercihi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Öztaş ve ark. 2015). Başka bir çalışmada kadınların herhangi bir aile planlaması yöntemi kullanma durumları ile yaşı, gebelik sayısı, doğum sayısı, son iki doğum arasında geçen süre, son doğumun üzerine geçen süre ve yaşayan çocuk sayısı gibi özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Aydoğdu ve Akça 2018). Diğer çalışmada ki oranların bizim çalışmamızdan farklı çıkması çalışma yapılan bölgelerin farklılığından, toplumun refah düzeyi durumundan kaynaklandığını bize düşündürmektedir.

Kadınların eğitim düzeylerinin kullanılan AP yöntemini temin etme durumu ve AP yöntemlerinin fiyatlarının tercih etmeyi etkileme durumuyla aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Benzer çalışmalarda da eğitim durumu ile AP yöntemini kullanma durumu arasında istatistiksel olarak bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$) (Kaya ve ark. 2008; Aydoğdu ve Akça 2018). Bir diğer çalışmada kadınların eğitim düzeyi arttıkça, aile planlamasını bilme durumunun da arttığı belirlenmiştir (Öztaş ve ark. 2015). Başka bir çalışmada kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe

modern kontrasepsiyon yöntem tercihinin arttığı belirlenmiştir ($p < 0.05$) (Bostancı 2011). Bu durum, kadınların eğitim seviyelerinin aile planlaması ile ilgili tutumlarını, davranışlarını ve yöntem seçimini etkileyebileceğini düşündürmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan kadınların %79.6'sının herhangi bir aile planlaması yöntemi kullandığı, modern yöntemlerden %34.9 gibi yüksek oranda kondom tercih ettikleri geleneksel yöntemlerden ise en fazla oranda (%25.4) geri çekme yöntemini tercih ettikleri görülmüştür. Kadınların %75.8'nin daha önceden aile planlaması yöntemi bırakmadığı, %24.2'sinin ise bıraktığı, bırakma nedeninin ise %9.7 ile eşinin istememesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kadınların AP tercih nedenine baktığımızda kullanım kolaylığı ve eşinin istemesi durumunun (%25.3) yüksek olduğu görülmüştür. AP yöntemi kullanmayan kadınların nedenini incelediğimizde %7.7'sinin gebe kalmak istediği için kullanmadıkları sonucuna varılmıştır. Kadınların tercih ettiği aile planlaması yöntemlerini temin etme durumuna baktığımızda %60.0'nın ücretsiz aldıkları ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde kadınların eğitim düzeyi arttıkça aile planlaması sağlık hizmetlerine daha kolay ulaştığı görülmüştür. Kadınların eğitim hayatını desteklemek, kadınlara ulaşmak için etkinlikleri çeşitlendirip sunmak, toplumda farkındalığı arttırmak hedeflenmelidir. Modern aile planlaması yöntemlerinin kullanımını yaygınlaştırmak, geleneksel yöntemlerin kullanımını azaltmak için kamu kurum ve kuruluşlarında yeterli düzeyde eğitim ve danışmanlık hizmeti verilip, eşlerle birlikte aktif katılım sağlayıp hizmetin sunulması gerekmektedir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir.

YAZAR KATKILARI

FY, SNM ve SA: Fikir, Tasarım, SA ve SNM: Literatür taraması, SNM: Verilerin toplanması ve işlenmesi, SA: Verilerin analizi ve yorum, SA ve SNM: Makale yazımı, FY ve SA: Eleştirel inceleme ve kritik okuma.

KAYNAKLAR

- Akın A, Özvarış BŞ, Aykut Bilgili N.** Aile Planlaması. Güler Ç, Akın L, editörler. Halk Sağlığı Temel Bilgiler 1. 3. Baskı. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları; 2015. p. 283, 288-289.
- Aydın O, Bostan PA, Özgür EM.** Mekânsal Veri Analizi Teknikleriyle Türkiye’de Toplam Doğurganlık Hızının Dağılımı ve Modellenmesi. Coğrafya Dergisi 2018;(37):27-45.
- Aydoğdu SGM, Akça E.** Amasya İl Merkezindeki Aile Sağlığı Merkezlerine Başvuran Kadınların Aile Planlaması Yöntem Kullanımı ve Etkileyen Faktörler. STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi 2018;27(6):384-91.
- Bostancı MS.** Doğu Anadolu Bölgesindeki Bir İlçede Kadınların Kullandıkları Kontraseptif Yöntemleri için Bilgi Kaynakları ve İstenmeyen Gebeliklerle İlişkisi. Dicle Tıp Dergisi 2011;38(2): 202-7.
- Cayan A, Karaçam Z.** Factors concerning the attitudes of married women toward family planning in Aydın, Turkey: A cross-sectional study. Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research 2013;18(4):323-8.
- Doğan Pekince G, Yılmaz M.** Kontrasepsiyon Amaçlı Başvuran Kadınların Erkek Kontrasepsiyonuna Bakış Açısı. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2012;15(2):69-74.
- Gılıç E, Ceyhan O, Özer A.** Niğde Doğumevi’nde Doğum Yapan Kadınların Aile Planlaması Konusundaki Bilgi Tutum ve Davranışları. Fırat Tıp Dergisi 2009;14(4): 237-241.
- Gür F, Sohbət R.** Gaziantep İlinde El Beceri Kurslarına Gelen Kadınların Aile Planlamasına Yönelik, Bilgi Tutum ve Davranışları. Medical Sciences (NWSAMS) 2017;12(1):10-21, DOI: 10.12739/NWSA.2017.12.1.1B0043.
- Johnson S, Pion C, Jennings V.** Current methods and attitudes of women towards contraception in Europe and America. Reproductive Health Journal 2013;10(7):1-9.
- Karabulutlu Ö, Ersöz B.** Kars İli, Susuz İlçe Merkezine Bağlı Aile Planlaması Yöntemi Kullanan 15–49 Yaş Grubu Evli Kadınlarda Kullanılan Yöntem ve Yöntem Seçimini Etkileyen Faktörler. Caucasian Journal of Science 2017;4(1):26-44.
- Karadağ G, Koçak HS, Yılmaz M.** Kadınların Gebeliği Önleyici Yöntemleri Kullanma ve Tercih Etme Nedenleri. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2013; 2(1):13-25.
- Kaya H ve ark.** Bingöl İli Uydu Kent Sağlık Ocağı Bölgesindeki 15–49 Yaş Kadınların Aile Planlaması Yöntemi Kullanım Düzeyinin Belirlenmesi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2008;22(4):185-91.
- Kırca Ü.** Üreme Sağlığı ve Birinci Basamak. Sted 2001;12(10):463.
- Kızılkaya Beji N, Partovi Meran HE.** Kadın Sağlığına Genel Bakış. Kızılkaya Beji N, editör. Hemşirelere ve Ebelere Yönelik Kadın Sağlığı ve Hastalıkları.1. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2016. p. 7, 22.
- Kavanaugh ML, Jerman J.** Contraceptive method use in the United States: trends and characteristics between 2008, 2012 and 2014. Contraception 2018;97(1):14-21. <https://doi.org/10.1016/j.contraception.2017.10.003>
- Oktay EY.** Türkiye’de Cumhuriyet’in İlanından Günümüze Uygulanan Nüfus Politikaları. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi 2014;4(7):31-53.
- Özkan Arslan H.** Kadın Sağlığına Giriş. Hemşirelik ve Ebelik için Kadın Sağlığı ve Hastalıkları. 1. Baskı. Ankara: Akademisyen Kitabevi; 2019. p. 4.
- Öztaş Ö ve ark.** 18-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Üreme Sağlığı ve Kontrasepsiyon Hakkındaki Bilgi, Tutum ve Davranışları. Ankara Medical Journal 2015;15(2):67-76.
- Speizer IS.** Using Strength of Fertility Motivations to Identify Family Planning Program Strategies. International Family Planning Perspectives 2006;32(4):185-91.
- Tsehaye WT et al.** Assessment of preference and its determinant factors to ward modern contraceptive methods among women of reproductive age group in shire Indaselassie Town, Northern Ethiopia, 2011. International Journal of Family Medicine 2013; 1-8. Article ID 317609. <https://doi.org/10.1155/2013/317609>.
- Tokuç B ve ark.** Edirne Merkezinde 15–49 Yaş Evli Kadınların Aile Planlaması. STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi 2005;14(1):8–14.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Doğum İstatistikleri 2018.** <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?jsessionid=cT1pfV6N6J6GRJLRSFrXnl2jrjfk66DyfbpwrIKJpSjtGnvZS0MT!-1856191778?id=30696> Erişim Tarihi: 20.04.2021.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2018.** http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf Erişim Tarihi: 20.04.2021.

EXTENDED ABSTRACT

Determining the effect of the changing fertility policies on contraceptive preferences is crucial for rearranging the service delivery. This study was designed and conducted based upon the possibility that determining the factors affecting the family planning method preferences of women in line with new policies might guide in restructuring the nursing interventions and trainings accordingly when delivering counseling and service. The study was designed for determining the factors affecting the family planning method preferences of married reproductive-age women in the age range of 15-50 years, who were enrolled in a family health center.

The population of the study consisted of 1105 women who were enrolled in the Unit No 25 of Osmaniye Family Health Center No 4. However, the sample group consisted of 598 women. A survey form prepared by the researchers was used as data collection tool. After determining that women in the age range of 15-50 years, who were registered in Unit No 25 of Osmaniye Family Health Center No 4, would participate in the study, the data were collected one by one from the system of the aforementioned unit. In preparing a database and analysis, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 23.0 Windows package program was used. The results were evaluated at a confidence interval of 95% and a significance level of $p<0.05$. Descriptive statistical methods (mean, standard deviation, median, frequency, percentage, minimum, maximum) were used while evaluating the study data. Chi-square and t tests were used as the significance test. The ethical approval required for conducting the study was obtained from the Ethics Committee of the Faculty of Health Sciences in Hasan Kalyoncu University. The study was conducted under the principles of the Declaration of Helsinki. Written permissions were also obtained from institutions. Verbal consent of women who agreed to participate in the study was obtained.

When the educational status of the women participating in the research was examined; It was determined that 23.6% were literate and 0.8% were illiterate. It was determined that the majority of women (79.4%) were housewives. When the household numbers of the women participating in the research were examined; It was determined that 63.7% of them had families under 5 people. It has been determined that 61.4% of the total monthly income of the family is 3000 TL and above. It was determined that the majority of women (97.3%) had any social security.

Of the women who participated in the study, 79.6% were using a family planning method. Among the family planning methods used, it was determined that condom was used at the highest rate (34.9%). The reasons for women not to use family planning methods were found to be the intention to conceive (7.7%), partner's rejection (3.8%) and being already pregnant at that moment (5.0%). When it was examined from whom women get information about family planning methods; It was determined that 80.4% of them were midwives or nurses. Considering the women's availability of family planning method; It was determined that 60.0% was free and 19.6% was self-supplied (paid). Considering the effect of the prices of family planning methods on women's preferences; It was seen that 77.9% of them gave the highest answer "no". It was determined that there was a statistically significant correlation between the averages of the women's age, the number of households, the number of having children, the number of births, the number of pregnancies and the number of unintentional abortions and their state of using family planning method ($p<0.05$). It was determined that there was a statistically significant correlation between the education level of women, the availability of the family planning method used and the effect of the prices of the family planning methods on the choice ($p<0.05$).

It was stated that in recent years the women aged between 15-50 years have used family planning method at a higher rate but their rate of using the method effectively was very low. An effective presentation of family planning counseling services conducted in primary healthcare will also increase the use of modern family planning methods. It has been observed that as the education level of women in our country increases, they have easier access to family planning health services. It should be aimed to support women's educational life, to diversify and present activities to reach women, and to raise awareness in the society. In order to expand the use of modern family planning methods and to reduce the use of traditional methods, it is necessary to provide adequate training and consultancy services in public institutions and organizations and to ensure active participation with spouses.